

सत्यमेव जयते

शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे

वाटा करियरच्या

कला

ललितकला

क्रीडा

संरक्षण

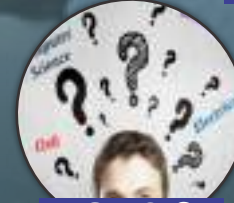
करीअर
निवड

वाणिज्य

वैद्यकीय

अभियांत्रिकी

शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे

वाटा करियरच्या

२०२३ -२४

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पुणे

वाटा करियरच्या

शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग

मंत्रालय, मुंबई

जिल्हा शिक्षण प्रशिक्षण संस्था, भवानी पेठ, पुणे

मार्गदर्शक

मा. रणजीत सिंह देओल

प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई

मा. सुरज मांडरे

शिक्षण आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

मा. राहुल रेखावर

संचालक, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे

मा. रमेश चव्हाण

मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जि. प. पुणे

मुख्य संपादक आणि प्रकाशक

डॉ. नेहा बेलसरे

प्राचार्य, जिल्हा शिक्षण प्रशिक्षण संस्था, भवानी पेठ, पुणे

संपादक

श्रीम. सुवर्णा शिवाजी तोरणे

अधिव्याख्याता, जिल्हा शिक्षण प्रशिक्षण संस्था, भवानी पेठ, पुणे

निर्मिती समिती

श्रीम. सुवर्णा शिवाजी तोरणे

अधिव्याख्याता, जिल्हा शिक्षण प्रशिक्षण संस्था, भवानी पेठ, पुणे

श्री सतिश दगडू सरडे

उपशिक्षक, श्री सेवागिरी शिक्षण संस्थेचे, जिजामाता माध्यमिक विद्यालय भोसरी, पुणे.

संपादकीय

जिल्हा शिक्षण प्रशिक्षण संस्था, भवानी पेठ पुणे, निर्मित १० वी व १२ वी नंतर काय? / वाटा करिअरच्या / हे पुस्तक देताना अतिशय आनंद होत आहे.

१० वी व १२ वी म्हणजे विद्यार्थ्यांसाठी आयुष्याला कालाटणी (turning point) देणारा काळ असतो. करीयर निवड ही एक प्रक्रिया आहे, या प्रक्रियेमधील अभ्यासक्रम निवड ही खूप महत्वाची पायरी आहे. अभ्यासक्रम निवडीसाठी मार्गदर्शन करण्यासाठी या पुस्तिकेची निर्मिती करण्यात आली आहे. त्यामुळे या पुस्तिकेचा उद्देश म्हणजे १० वी नंतर किंवा १२ वी नंतर योग्य असलेल्या अभ्यासक्रमाची निवड करण्यासाठी मदत करणे हा आहे. या पुस्तिकेत अभ्यासक्रम निवडीची प्रक्रिया समजून घेण्यासाठी आवश्यक असलेली माहिती दिली आहे. यामध्ये १० वी १२ वी नंतर असणारे प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम, पदविका अभ्यासक्रम, पदवी अभ्यासक्रम दिलेले आहेत. त्याचबरोबर सदर अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेण्याची प्रक्रिया, प्रवेश परीक्षा यांचीही माहिती देण्यात आली आहे. सदर अभ्यासक्रम कोणत्या संस्थेत उपलब्ध आहेत याचीही माहिती देण्यात आली आहे. पुस्तिकेत नमूद केलेला अभ्यासक्रम पूर्ण केल्यानंतर करियर उपलब्ध असणाऱ्या संधीही या पुस्तिकेत सांगितल्या आहेत.

योग्य अभ्यासक्रम आणि करिअर निवडीचा आपल्या आयुष्यावर दूरगामी परिणाम होतो. त्याची निवड करताना अनेक गोष्टींचा विचार करावा लागतो, जसे की आपल्या आवडी, क्षमता, कौशल्ये, मूल्ये, आर्थिक परिस्थिती इ. यावेळी जर त्यांना योग्य मार्गदर्शन मिळाले तर निश्चित पणे व्यक्तिला स्वतःची क्षमता, बुद्धिमत्तेचा स्तर, अभिरुची, अभियोग्यता, लक्षात येईल. त्याचा उपयोग career च्या दृष्टीने शिक्षण, उद्योग, व्यापार, कृषी, सहकार, संशोधन इत्यादी पैकी क्षेत्र निवडताना होतो. या क्षेत्रामध्ये कोणकोणते अभ्यासक्रम आहेत याचीही माहिती विद्यार्थ्यांना होणे आवश्यक आहे. त्यादृष्टीने ही पुस्तिका सर्व विद्यार्थ्यांना त्यांच्या करीयरच्या वाटा निवडताना निश्चितपणे उपयोगी पडेल अशी मला आशा वाटते.

करियरच्या संधींचा विचार करताना प्रथम आपण विविध प्रकारच्या बुद्धिमत्ता, अभियोग्यता, अभिरुची इत्यादींचा विचार करू या. भाषिक बुद्धिमत्ता, तार्किक गणितीय बुद्धिमत्ता, दृश्य/अवकाशविषयक बुद्धिमत्ता, शारीरिक गतीक्षमता/ बुद्धिमत्ता, सांगीतिक बुद्धिमत्ता, आंतरव्यक्ती बुद्धिमत्ता, व्यक्ती-अंतर्गत बुद्धिमत्ता, निसर्गविषयक बुद्धिमत्ता इत्यादींपैकी विद्यार्थी कोणत्या बुद्धिमत्तेमध्ये आहे हे जर त्यास कळले तर योग्य अभ्यासक्रमाची निवड अधिक परिणामकारकपणे होईल. तसेच अभियोग्यता ही क्षमतेचे प्रतिक म्हणून कार्य करते ही अमूर्तपणे व्यक्तीचे गुण व त्याच्या वैशिष्ट्यांचे निर्देश करते आणि अभिरुची आपल्याला आपण ज्या कृती करतो त्यात समाधान व आनंद देते. त्यामुळे १० वी नंतर तसेच १२ वी नंतर व्यवसाय निवड करताना बुद्धिमत्ता, अभियोग्यता तसेच अभिरुची महत्वाची आहे.

१० वी नंतर तसेच १२ वी नंतर अभ्यासक्रम निवडताना उपलब्ध अभ्यासक्रमांची माहिती विद्यार्थ्यांना होणे आवश्यक आहे. अनेक अभ्यासक्रम सध्या उपलब्ध आहेत. सदर पुस्तिकेमध्ये अधिकाधिक अभ्यासक्रमांचा समावेश करण्याचा प्रयत्न केला आहे. तथापि सर्वच करिअर संधींची माहिती समावेशित करता आली नाही याची आम्हाला जाणीव आहे. तरी सर्व विद्यार्थी तसेच शिक्षक यांनी या पुस्तिकेचा उपयोग करावा.

- डॉ. नेहा बेलसरे

प्राचार्य, जिल्हा शिक्षण प्रशिक्षण संस्था, पुणे

અનુક્રમણિકા

અ.ક્ર.	તપશીલ	પાન ક્ર.
૧	પ્રસ્તાવના	૫
૨	કલાશાખા	૬,૭
૩	વાણિજ્યશાખા	૮
૪	ક્રીડા શાખા	૯
૫	વિજ્ઞાન શાખા	૧૦,૧૧
૬	તંત્રશિક્ષણશાખા	૧૨
૭	લલિતકલાશાખા	૧૫
૮	સંરક્ષણ	૧૬

प्रस्तावना

जिल्हा शिक्षण प्रशिक्षण संस्था, भवानी पेठ, पुणे निर्मित वाटा करीयरच्या ही माहिती पुस्तिका आपल्या हाती देताना मला विशेष आनंद होत आहे. १०वी तसेच १२ वी म्हणजे विद्यार्थ्यांसाठी आयुष्याला कालाटणी (turning point) देणारा काळ असतो. यावेळी जर त्यांना योग्य मार्गदर्शन मिळाले तर निश्चित पणे व्यक्तिला स्वतःची क्षमता, बुद्धिमत्तेचा स्तर, अभिरुची, अभियोग्यता, लक्षात येईल. त्याचा उपयोग career च्या दृष्टीने शिक्षण, उद्योग, व्यापार, कृषी, सहकार, संशोधन इत्यादी पैकी क्षेत्र निवडताना होतो. या क्षेत्रामध्ये कोणकोणते अभ्यासक्रम आहेत याचीही माहिती विद्यार्थ्यांना होणे आवश्यक आहे. त्यादृष्टीने ही पुस्तिका सर्व विद्यार्थ्यांना त्यांच्या करीयरच्या वाटा निवडताना निश्चितपणे उपयोगी पडेल अशी मला आशा वाटते.

करियरच्या संधींचा विचार करताना प्रथम आपण विविध प्रकारच्या बुद्धिमत्ता, अभियोग्यता, अभिरुची इत्यादींचा विचार करूया. भाषिक बुद्धिमत्ता, तार्किक गणितीय बुद्धिमत्ता, दृश्य/अवकाशविषयक बुद्धिमत्ता, शारीरिक गतीक्षमता/बुद्धिमत्ता, सांगीतिक बुद्धिमत्ता, आंतरव्यक्ती बुद्धिमत्ता, व्यक्ती-अंतर्गत बुद्धिमत्ता, निसर्गविषयक बुद्धिमत्ता इत्यादींपैकी विद्यार्थी कोणत्या बुद्धिमत्तेमध्ये आहे हे जर त्यास कळले तर योग्य अभ्यासक्रमाची निवड अधिक परिणामकारकपणे होईल. तसेच अभियोग्यता ही क्षमतेचे प्रतिक म्हणून कार्य करते ही अमूर्तपणे व्यक्तीचे गुण व त्याच्या वैशिष्ट्यांचे निर्देश करते आणि अभिरुची आपल्याला आपण ज्या कृती करतो त्यात समाधान व आनंद देते. त्यामुळे १०वी नंतर तसेच १२ वी नंतर व्यवसाय निवड करताना बुद्धिमत्ता, अभियोग्यता तसेच अभिरुची महत्वाची आहे.

१०वी नंतर तसेच १२ वी नंतर अभ्यासक्रम निवडताना उपलब्ध अभ्यासक्रमांची माहिती विद्यार्थ्यांना होणे आवश्यक आहे. अनेक अभ्यासक्रम सध्या उपलब्ध आहेत. सदर पुस्तिकेमध्ये अधिकाधिक अभ्यासक्रमांचा समावेश करण्याचा प्रयत्न केला आहे. तरी सर्व विद्यार्थी तसेच शिक्षक यांनी या पुस्तिकेचा उपयोग करावा.

उपरोक्तपैकी आपण कोणत्या बुद्धिमत्तेमध्ये येतो त्याचा विचार करूया. त्याचबरोबर पुढील बाबी करा.

- ☐ भरपूर वाचा, शोधा, चिंतन करा.
- ☐ त्या त्या क्षेत्रातील लोकांना भेटा, त्यांच्याशी चर्चा करा.
- ☐ वेळ मिळेल आणि शक्य असेल तेंव्हा प्रत्यक्ष अनुभव घ्या.
- ☐ चर्चा सर्वांशी करा, पण कोणत्याही दबावाखाली किंवा आकर्षणापोटी निर्णय घेऊ नका.
- ☐ निर्णय स्वतः घ्या आणि निर्णयाची जबाबदारीही..
- ☐ स्वतःवर विश्वास ठेवा आणि आपलं स्वप्न साकार करा.

१०वी व १२ वी साठी 'वाटा करीयर'च्या ही माहिती पुस्तिका आपल्या हाती देताना मला विशेष आनंद होत आहे.

कला शाखेतील संधी :

दहावी	दहावी/ बारावी				
प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	प्रमाणपत्र/पदविका अभ्यासक्रम (Dip, courses)	पदवी अभ्यासक्रम (Degree courses)	प्रवेश परीक्षा	संस्था	कलाशाखेच्या अभ्यासानंतर उपलब्ध संधी:
<ol style="list-style-type: none"> हाउसकिपिंग लाईट म्युझिक प्ले सेंटर इंस्ट्रक्टर इव्हेंट मॅनेजमेंट बेसिक कार्गो हॅण्डलिंग भारतीय भाषा (संस्कृत, अर्धमागधी, पाली) डीटीपी Desktop Publishing परकीयभाषा (फ्रेंच, जर्मन, जपानी, चिनी, इंग्रजी, इटालियन, रशियन, पर्शियन, स्पॅनिश) LIC Agent Building Supervisor (6 महिने ते 1 वर्ष) 	<ol style="list-style-type: none"> Tour Management Trade & Forwarding Taxation & Law Hotel management Art Teacher Diplomda (2वर्ष) Diploma in Farm Management (6 महिने ते 1 वर्ष) कॉम्प्युटर ॲनिमेशन इन्श्युरन्स असिस्टंट कॉम्प्युटराईज्ड फॅशन डिझाईन बुक बाईंडर असिस्टंट जर्नालिझम ट्रॅव्हल ॲण्ड टुरिझममॅनेजमेंट ट्रेनिंगइन जर्नालिझम डिजिटल ऑफ सेटमशीन ऑपरेटर फिजिकल एज्युकेशन केबिनरुम अटेंडंट 	<p>Bachelor Of Arts</p> <p>◆ 1. Marathi 2.Hindi 3.English 4. Urdu 5.Gujrathi 6.Arabic 7.History 8.Geography. 9.Psychology 10.Philosophy 11.Sociology 12.Economics 13.Mathematics 14 Statistics (Film, TV and New Media Production) १५. परकीय भाषा French, Japanese, Chinese Italian, Russian ,Persian,English, १६. भारतीय भाषा Sanskrit, Pali) १७.Education</p> <p>LAW</p> <p>◆ 1.Criminal 2.Real estate 3.Civil 4.Tax 5.International 6.Social work 7.Cyber 8.Corporate</p> <p>Mass Communication, Journalism & Advertising</p> <p>◆ 1.YouTube Content Developer, 2. Marketing Consultant, 3.Copywriter 4.Social Media Strategist, 5.Podcast Host, 6.Radio Jockey, 7.News Anchor 8.Print Journalist, 9.Video Journalist 10.Brand Management Consultant, 11.External/Internal Communications Manager, 12.Digital Marketing Manager, 13.Content Creator</p>	<p>Some Important Entrance Exam</p> <ol style="list-style-type: none"> CAT – MAT XAT ATMA CMAT MBA –CET ICET TANCET SNAP CLAT MH- CET Bank Insurance Clerical Exam 	<ol style="list-style-type: none"> TISS (Tata Institute Of Social Science) ISI(Indian Statistical Institute) Delhi School Of Economics Gokhale School Of Economics IGIDR(indira Gandhi Inst. Develop&Rsh.) FTII (Film &Telesion Inst. Of India) NSD (National School Of Drama) CMI (Chennai Mathematical Institute) 	<p>◆ शिक्षक / संशोधक / प्राध्यापक / गीतकार</p> <p>◆ उद्घोषक / संवादलेखक / पत्रकार/ दुभाषी</p> <p>◆ प्रकाशक/ निवेदक / कायदेतज्ज्ञ /</p> <p>◆ लेखक / ग्रंथपालसमीक्षक / टंकलेखक</p> <p>◆ मुलाखतकार / भाषाशास्त्रज्ञ / विमाशास्त्र</p> <p>◆ माहितीतज्ज्ञ / नाणेशास्त्रज्ञ/ इतिहासतज्ज्ञ</p> <p>◆ न्यायाधीश / टंकलेखक / राजकीयनेता</p> <p>◆ अर्थविश्लेषक / अभिनेता / भाषातज्ज्ञ</p> <p>◆ पुरातत्त्ववेत्ता / समुपदेशक/ प्रशासकीयसेवा</p>

कला शाखेतील संधी :

दहावी	दहावी/ बारावी				
प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	प्रमाणपत्र/पदविका अभ्यासक्रम (Dip, courses)	पदवी अभ्यासक्रम (Degree courses)		संस्था	कलाशाखेच्या अभ्यासानंतर उपलब्ध संधी:
	17. टूरगाईड अँड एस्कोर्ट 18. कमर्शियल अँड सेक्रेटरी अलप्रॅक्टिस	Degree With Practicals <ul style="list-style-type: none"> • SoundEngineering, • Safety&Hospitality, • Communication & Event Management • Travel & Tourism • Management, • Yoga Education • Business administration, • Early Childhood Care & Education, • Sports Training & Administration, • Multimedia, • web Page Technician (Other courses in Arts) • BBM, • BBA, • BMM, • BMS, • BHM, • IIM, • German & Russian (with M.A. Also), • Integrated courses to become teacher : B.A., B.ED • लोक प्रशासन 		9. NDA (National Defence Academy) 10.IIPS(International Institute ofPopulation stu.)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ राजकीयविश्लेषक / मानवीहक्कतज्ज्ञ ◆ पटकथालेखक / मुद्रिततपासनीस ◆ पर्यटनमार्गदर्शक / वस्तुसंग्रहालयतज्ज्ञ ◆ जाहिरातलेखन

वाणिज्य क्षेत्रातील संधी

दहावी/बारावी	दहावी/ बारावी			
प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	प्रमाणपत्र / पदविका अभ्यासक्रम (Dip, courses)	पदवी अभ्यासक्रम (Degree courses)	प्रवेश परीक्षा	संस्था
Career in Commerce	<ul style="list-style-type: none"> Diploma in Digital Marketing Diploma in Banking and Finance Diploma in Advanced Accounting Certified Management Accountant Diploma in Financial Accounting Diploma in Retail Management Diploma in Business Management Diploma in Computer Application Diploma in Industrial Safety Diploma in Elementary Education Diploma in Physical Education Diploma in Hotel Management Diploma in Yoga Diploma in Accounting and Finance Diploma in Management Financial Accounting System Retail Operation Communication! Interpreneurship and Retailling Accountancy Assistant Taxation Assistant Salesmanship Shorthand English Small Industries Accounting and Banking Assistant Cost Accounting Basic Financial Services Logistic Management Marketing and Finance Risk Management Foundation Center 	<ul style="list-style-type: none"> Bachelor of Commerce (BCom) Bachelor of Economics (BE) B.Com Tourism & Travel Management BCom Marketing Journalism and Mass Communication Cost and Management Accountant Company Secretary (CS) Chartered Accountancy Industry Oriented Integrated Courses Bachelor of Business Administration – Computer Application (BBA-CA) Bachelor of Business Administration – International Business (BBA-IB) Bachelor of Business Administration (BBA) Bachelor of Commerce in Financial Market (BFM) Bachelor of Commerce in Banking and Insurance (BBI) Bachelor of Accounting and Finance (BAF) BMS (Bachelor of Management Studies) Bachelor in Travel and Tourism Bachelor's in Hospitality Bachelor in Event Management Bachelor in Hotel Management BBA LLB Bachelor of Foreign Trade BBS (Bachelor of Business Studies) Bachelor of Vocational Studies 	<ul style="list-style-type: none"> CPT)CA Foundation St Xavier Entrance <p>Test</p> <ul style="list-style-type: none"> CSEET Exam NPAT Exam DU JAT Exam IPMAT Exam ACET Exam 	<p>Websites</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. supercom.org 2. tipa.in 3. indianacedemic.com 4. infinitecourses.com 5. iimc.nic.in <p>Institution</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Institute of Chartered Accountant of India (ICAI) 2. Institute of Company Secretaries of India (ICSI) 3. Institute of Cost and Work Accountants (ICWI) 4. Institute of Professional Accountants (IPA) 5. Consultancy Development Centre (CDC) 6. All India Management Association

क्रीडा क्षेत्रातील संधी

दहावी/बारावी	दहावी/ बारावी			
प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	प्रमाणपत्र / पदविका अभ्यासक्रम (Diploma courses)	पदवी अभ्यासक्रम (Degree courses)	प्रवेश प्रक्रिया	संस्था
Career in Sports	<ul style="list-style-type: none"> * Diploma in Sports Medicine * Diploma in Sports Coaching * Diploma in Sports Management * Diploma in Sports Science & Nutrition <p>प्रवेश पात्रता १०+२</p>	<ul style="list-style-type: none"> * B. Sc. in Physical Education, Health Education and Sports Sciences * Bachelor of Physical education * Bachelor of Arts (BA) in Sports Management * B.Sc (Hons) in Sports Science * B.Sc in Sports and Recreation Management * Bachelor of Sports Management (BSM) * Bachelor of Business Administration (BBA) in Sports Management <p>Postgraduate Course:</p> <p>Master of Physical education</p> <ul style="list-style-type: none"> * M.Sc in Sports Coaching * Post Graduate Diploma in Sports Medicine * Post Graduate Diploma in Sports Management * Post Graduate Diploma in Sports Business * MBA in Sports Management * Master of Sports Management (MSM) * M.Sc in Sports Science 	<ul style="list-style-type: none"> • SMAT 2023 – Sports Management Admission Test • LNIPE PGD (Sports Coaching) Entrance Exam 2020 	<ul style="list-style-type: none"> • Sports Authority Of India Netaji Subhas National Institute Of Sportsold Moti Bagh: Patiala-147001 • Maharashtra Sport University, Balewadi, Pune. • National Institute of Sports, Patiala • Indira Gandhi Institute of *Physical Education and Sports Sciences, New Delhi • Lakshmibai National Institute of Physical Education, Gwalior • Lakshmibai National College for Physical Education, *Thiruvananthapuram • Tata Football Academy, Jamshedpur • National Cricket Academy, Bangalore • Delhi University

विज्ञान शाखेतील संधी : वैद्यकीय क्षेत्र

दहावी/बारावी	दहावी/ बारावी			
प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	प्रमाणपत्र / पदविका अभ्यासक्रम (Dip, courses)	पदवी अभ्यासक्रम (Degree courses)	प्रवेश परीक्षा	संस्था
(Duration : 2 Years) * Medical X-Ray Technology * Medical Records Technology * Ophthalmic Technology * Health Inspector Dialysis * Technology Auxiliary *Nurse/ Midwifery * Hospital Store Assistant * Certificate in Dental care assistant * Certificate in Hospital Store Assistant * Dental Assistants * Physical Therapist * Lab Technician * Medical coder * Naturopathy and Yogic Sciences * Clinical Nutrition / Nutrition and Dietetics * Optometry Sports and Exercise sciences / Fitness	Paramedical field : * Physiotherophy * Occupational Therophy * Speech Therophy * D.pharm. * Dieteties and Nutrition * Diploma in fishery Science * D.M.L.T. (Medical Lab. Technology) * Diploma In Nursing(GNM) * Dental Hygienist Course * Radiological Assistant * Radiography [Diagnosis & Therapy] * Diploma in Fitness and Nutrition * Dietician * Caterer * Nutrition Manager * Marketing/ Sales Consultant in Medical industry * Food Supervisor * Quality Supervisor * Diploma in Dental Mechanics * Diploma in Plastics Technology * Diploma in Agriculture	PURE SCIENCE B.Sc - 3 yrs. Specialization in * Physics * Chemistry * Botany * Zoology * Mathematics * Statistics * Geology * Microbiology * Geography * Biotechnology * Home science * Environmental Science * Computer Science * Anthropology * Fisheries Science * Electrionics * Agricultural Science Medical *M. B. B. S.(Bachelor of Medicine and Bachelor of Surgery) DURATION: 5.5 year *B. D. S. (Bachelor of Dental Surgery): DURATION: 5.5 years	10+2 किमान 50% गुण • दहावीनंतर विज्ञान, भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र आणि प्राणीशास्त्र किंवा वनस्पतीशास्त्र, जीवशास्त्र हे मुख्य विषय म्हणून इंग्रजी असणे आवश्यक आहे. • अर्ज जुलै किंवा ऑगस्टमध्ये ऑनलाइन भरू शकतात. • NEET UG आणि PG, AIIMS, MHT-CET, व्यावसायिक इंग्रजी चाचणी इ काही परीक्षांमध्ये पात्रता देखील द्यावी लागेल. • अनेक विद्यापीठे गुणवत्ता यादीच्या आधारे उमेदवारांची निवड करतात.	• AIIMS Delhi, Jodhpur, Bhubaneswar, Bhopal, Patna, Raipur, Rishikesh, Raebarely, Raipur, Nagpur, Mangalgiri, Gorakhpur, Telangana, Bathinda, Kalyani, Deoghar, Rajkot, Guwahati, Vijaypur, Madurai. • Armed Forces Medical College (AFMC), Pune • College of Nursing, AFMC Pune • Pariyaram Medical College, Kannur ARMCH Solapur - Ashwini Rural Medical BJMC Pune - BJ Government Medical College • All India Institute of Medical Sciences • King George's Medical University, Lucknow • All India Institute Of Medical Sciences • Maulana Azad Medical College, New Delhi • CHRISTIAN MEDICAL COLLEGE, Vellore • Jawaharlal Institute of Postgraduate Medical Education and Research Puducherry • Vardhman Mahavir Medical College, New Delhi • Lady Hardinge Medical College, New Delhi • Armed Forces Medical College Pune • Institute of Medical Sciences - Banaras Hindu University, Varanasi • All India Institute of Medical Sciences (AIIMS), Jodhpur • Sanjay Gandhi Postgraduate Institute of Medical Sciences, Lucknow • All India Institute of Medical Sciences • Post Graduate Institute of Medical Education & Research, Chandigarh • Jawaharlal Nehru Medical College, AMU, • B J Government Medical College, Pune • Sawai Man Singh Medical College, Jaipur

विज्ञान शाखेतील संधी : वैद्यकीय क्षेत्र

दहावी/बारावी	दहावी/ बारावी			
प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	प्रमाणपत्र / पदविका अभ्यासक्रम (Diploma Courses)	पदवी अभ्यासक्रम (Degree courses)	प्रवेश परीक्षा	संस्था
and Lifestyle modification * Physiotherapy * Occupational therapy * Audiology and speech language pathology * Pharmacy * Prosthetics and orthotics * Medical Microbiology * Medical Biochemistry * Certificate in Radiology Imaging * Certificate in Electro cardiology * Certificate in ward boy * certificate in Sanitary Inspector * Certificate in CT Technician * Certificate ICU Technician * Certificate Operation Theatre Technician * Certificate in Homeopathy Pharmacy * Certificate in Ayurvedic Pharmacy	* Diploma in Cosmetology * D.pharm. (6 yrs.) * Diploma in Multipurpose Health Worker (DMHW) * Diploma in livestock Veterinary Sciences (DLSVS) * Diploma in Sanitary Inspector * Diploma in Cardiology * Diploma in X- Ray Technician * Diploma in Optometry * Diploma in CT Technician * Diploma in ICU Technician * Diploma in Homeopathy Pharmacy * Diploma in Veterinary * Diploma in Ayurvedic ECG Diploma in Electro Cardiology) Diploma in veterinary Pharmacy. * Clinical psychology	*BAMS (Ayurvedic Medicine & Surgery) *BHMS (Homoeopathic Medicine & Surgery) DURATION: 5.5 years *B.U.M.S. (Bachelor in UNANI Medicine and Surgery) * Bachelor of Physiotherapy – * B.V.Sc. :Bachelor of Veterinary Science * BNYS :Bachelor of Naturopathy and Yoga – *BSMS :Bachelor of Siddha Medicine and Surgery B.Sc. Nursing *B.Sc. Radiology/Medical ImagingTechnology *B.Sc. Dialysis Technology *B.Sc. Medical Laboratory Technology *Bachelor of Occupational Therapy Pharmacy *B.Pharm. (4 yrs)	• संस्था स्तरावरील वैद्यकीय प्रवेश परीक्षा आहेत. • राखीव श्रेणीतील विद्यार्थ्यां- -साठी 10+2 मध्ये 40% गुण आवश्यक आहेत. • NEET-UG (National Eligibility-Cum-Entrance Exam for Undergraduate Courses). NEET 	• Government Medical College and Hospital, Chandigarh • Sree Chitra Tirunal Institute for Medical Sciences & Technology Thiruvananthapuram • Government Medical College Thiruvananthapuram • Institute of Liver and Biliary Sciences, N. Delhi • Govt Medical College, Nagpur • University of Delhi, New Delhi • Regional Institute of Medical Sciences • Osmania Medical College Hyderabad • Jamia Hamdard University, New Delhi • All India Institute of Medical Science Rishikesh • Atal Bihari Vajpayee Institute of Medical Sciences and Dr. RML Hospital • All India Institute Of Medical Sciences, Raipur • R G Kar Medical College and Hospital • Kolkata • BABA RAGHAV DAS MEDICAL COLLEGE, GORAKHPUR • AIIMS Patna • Kalinga Institute of Industrial Technology • Bhubaneswar • All India Institute of Medical Sciences Bhopal • Govenment Medical College, Amritsar • Amritsar • Dr. Ram Manohar Lohia Institute of Medical Sciences • Gandhi Medical College Secunderabad • All India Institute of Medical Sciences • Kakatiya Medical College, Warangal

तंत्रशिक्षण शाखेतील संधी

आठवी नंतर	दहावी / बारावी	दहावी नंतर (३ वर्षे)			
ITI कोर्सेस	MCVC/ITI कोर्सेस	पदविका अभ्यासक्रम (Diploma courses)	बारावी नंतर (२/३/४ वर्षे)	प्रवेश प्रक्रिया	संस्था
१. The weaving of Fancy Fabric 2. Wireman Engineering 3. Cutting & Sewing 4. Pattern Maker Engineering 5. Plumber Engineering 6. Welder (Gas & Electric) Engineering 7. Book Binder 8. Carpenter Engineering 9. Embroidery & Needle Worker 10. Mechanic Tractor	<ul style="list-style-type: none"> * Draughtsman Civil * Draughtsman Mechanical * Electrician * Electronics Mechanic * IT and Electronics System Maintenance * Instrument Mechanic * Machinist Grinder * Mechanic Motor Vehicle * Radio and TV Mechanic * Radiology Technician * Insurance Agent * Refrigeration and Air Conditioner Mechanic. * Surveyor * Library and Information Science * Tool and Die Maker * Fitter. * Machinist * Painter (Domestic) * Painter (Industrial) * Turner * Weaving Technician * Wireman * Foundryman Technician * Creche Management * Spinning Technician * Architectural Assistant * Auto Electrician * Vessel Navigator * Firemen * Automotive Body Repair * Automotive Paint Repair * Cabin or Room Attendant * Spa Therapy * Para Legal Assistant * Leather Goods Maker * Hospital Waste Management * Dairying * Food and Vegetable Processing * Carpenter * Finance Executive * Computer Hardware & Networking * Catering and Hospitality Assistant * Fire Safety and Industrial Safety Management. * Counseling Skills * GoldSmith * Drive Cum Mechanic (Light Motor Vehicle) 	1 diploma in mechanical engineering 2. Diploma in computer engineering 3. Diploma in chemical engineering 4. Diploma in civil engineering 5. Diploma in electrical engineering 6. Diploma in garment technologist 7. Diploma in polymer technologist 8. Diploma in automobile engineering 9. Diploma in instrumentation & contro engineering 10. Diploma in digital electronics engineering 11. Diploma in electronics & communication 12. Diploma in production engineering 13. Diploma in aerospace engineering 14. Diploma in agricultural engineering 15. Diploma in artificial intelligence engineering/ ai expert 16. diploma in biochemical engineering	1. Computer science & engineering 2. Electrical engineering 3. Electronic engineering 4. Information technology 1. software engineering 4 years 2. Application programer (3-4 years) 3. System & solution architectures (5 years) 4. Network administration (3 years) 5. Bussiness analyst 6. Cyber security expert (3-4 years)	The Joint Entrance Examination, JEE (Main) comprises two papers. Paper 1 is conducted for admission to Undergraduate Engineering Programs (B.E/B.Tech.) at NITs, IIITs, other Centrally Funded Technical Institutions (CFTIs), and Universities funded/ recognized by participating State Governments. JEE (Main) is also an eligibility test	Indian Institute of Technology Bombay Mumbai Indian Institute of Technology Kharagpur Indian Institute of Technology Delhi New Delhi Indian Institute Of Technology- Madras (IIT-Madras), Chennai Indian Institute of Technology Hyderabad Indian Institute of Technology Kanpur Indian Institute of Technology (BHU) Varanasi Indian Institute Of Technology Gandhinagar (IIT Gandhinagar) Ahmedabad Indian Institute Of Technology- Roorkee (IIT-Roorkee), Roorkee Indian Institute of Technology, Patna (IIT Patna) Indian Institute Of Technology-Mandi (IIT-Mandi), Mandi Indian Institute Of Technology-Jodhpur (IIT-Jodhpur) Indian Institute Of Technology-Indore (IIT-Indore), Indore Indian Institute of Technology (Indian School of Mines), Dhanbad Indian Institute Of Technology Tirupati Indian Institute Of Technology-Palakkad (IIT-Palakkad)

तंत्रशिक्षण शाखेतील संधी

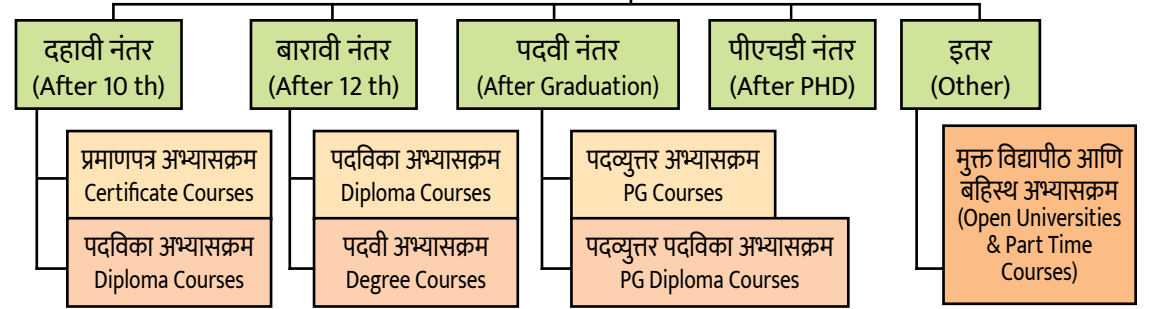
आठवी नंतर	दहावी / बारावी	दहावी नंतर (३ वर्षे)			
ITI कोर्सेस	MCVC/ITI कोर्सेस	पदविका अभ्यासक्रम (Diploma courses)	बारावी नंतर (२/३/४ वर्षे)	प्रवेश प्रक्रिया	संस्था
	<ul style="list-style-type: none"> * 47. Preparatory School Management (Assistant) * Surface Ornamentation Techniques. * Institution House Keeping * Dent Beating and Spray Painting * Cane Willow and Bamboo Worker * Mechanic Diesel * Marine Engine Fitter * Mechanic Tractor * Interior Decoration and Designing * Mason. * Plastic Processing Operator * Plumber * Scooter and Auto Cycle Mechanic * Sheet Metal Worker * Steel Fabricator * Welder (Gas and Electric) * Baker and Confectionery * Commercial Art * Architectural Draughtsmanship * Computer Operator and Programming Assistant * Craftsman Food Production * Cutting and Sewing * Desktop Publishing Operator * Mechanic Communication Equipment Maintenance * Mechanic Lens or Prism Grinding * Digital Photography * Footwear Maker. 74. Dress Making * Resource Person. 76. Dress Design. * Dental Laboratory Equipment Technician * Embroidery and Needle Work * Floriculture and Landscaping * Fashion Technology * Health and Sanitary Inspector * Stone Mining Machine Operator * Hair and Skin Care * Building Maintenance * Hospital House Keeping 	17. Diploma in biological engineering 18. Diploma in biomedical engineering 19. Diploma in bionics engineering 20. Diploma in block chain solutions 21. architect/developer /engineer 22. Diploma in building Engineering 23. diploma in electronic design engineering/vlsi 24. Diploma in enrgy engineering 25. diploma in physicist engineering 26. Diploma in environmental engineering 27. Diploma in food engineering 28. diploma in geological engineering 29. diploma in green technologist 30. industrial engineer 31 manufacturing and production engineer 32. Mechatronics engineer 33. Mettallurgical engineer 34. Diploma in mining engineering 35. diploma in nanotechnology 36. diploma in naval architect & ocean engineering	7. Information system manager (3 years) 8. Ethical hacker (3 months to 2 years) 9. Cloud computing specialist (3-4 years) 10. Database management system expert (4 years) 11. Technical writer (1-2 years) 12. Human copmuter interaction (hcl)expert (2 years) 13. Application programer (2 years)	for JEE (Advanced), which is conducted for admission to IITs. Paper 2 is conducted for admission to B. Arch and B. Planning courses in the country. The MHT CET exam date 2023 has been announced. As per the schedule, MHT CET 2023 exam date PCM is May 9 to 13 while MHT CET 2023 PCB exam will be conducted from May 15 to 20. MHT CET 2023	Indian Institute Of Technology Dharwad Indian Institute of Technology Guwahati IIT Bhubaneswar, Bhubaneswar Institute of Infrastructure Technology Research and Management(IITRAM) Institute of Technology,Guru Ghasidas University Indian Institute of Engineering Science and Technology, Shibpur, Howrah International Institute of Infor. Tech. Bhubaneswar, Khordha School of Planning and Architecture New Delhi National Institute of Advanced Manufacturing Technology, Ranchi Gurukul Kangri Deemed to be University, Haridwar, Haridwar Central University of Rajasthan Ajmer Punjab Engineering College, Chandigarh Birla Institute of Technology - Mesra Ranchi University of Hyderabad, Hyderabad Sant Longowal Institute of Eng. & Technology, Longowal Ghani Khan Choudhury Institute of Engineering And Technology Puducherry Technological University Puducherry School of Planning and Architecture, Vijayawada

तंत्रशिक्षण शाखेतील संधी

आठवी नंतर	दहावी / बारावी	दहावी नंतर (३ वर्षे)			
ITI कोर्सेस	MCVC/ITI कोर्सेस	पदविका अभ्यासक्रम (Diploma courses)	बारावी नंतर (२/३/४ वर्षे)	प्रवेश प्रक्रिया	संस्था
	<ul style="list-style-type: none"> * Excavator Operator * Offset Machine Minder * Physiotherapy Technician * Mechanic Auto Electrical & Electronics * Marine Fitter 91.Electroplater * Office Assist.-Cum-Comp. Operator * Food Beverage * Pump Operator Cum Mechanic * Basic Cosmetology * Business Management * Mechanic Agricultural Machinery * Secretarial Practice * Lift and Escalator Mechanic * Health Safety and Environment * Agro Processing 102.Mechanic Mechatronics * Steno English * IT and Communication System Maintenance * Travel and Tour Assistant * Human Resource Executive * Sanitary Hardware Fitter * Mechanic Mining Machinery * Rubber Technician 110.Steno Hindi * Weaving (Silk and Woollen Fabric) * Laboratory Assistant * Steward * Call Centre Assistant * Horticulture * Old Age Care Assistant * Multimedia Animation and Special Effects. * Corporate House Keeping * Data Entry Operator * Medical Transcription * Domestic House Keeping * Plate Maker Cum Impositor * Front Office Assistant * Event Management Assistant * Office Machine Operator. 	37.diploma in nuclear engineering 38.diploma in petroleum & petrochemical engineering 40.diploma in pharmaceutical technologist 41.diploma in rubber technologist 42. Diploma in sound engineering 43. Diploma in textile engineering 44. Diploma in transportation engineering 45.diploma in water resource engineering 46.diploma in power engineering 47.diploma in dairy technology & engineering 48.diploma in food processing & engineering 49.diploma in biotechnology & engineering 50.diploma in electrical engineering 51.diploma in IT engineering 52.diploma in IC engineering 53.diploma in fire & safety technology	14. Erp consultant (minimum 2-3 years experience)	exam will have three papers, Paper 1 on Mathematics, Paper 2 on Physics and Chemistry combined, and Paper 3 on Biology.	Indian Institute Of Carpet Technology, Bhadohi Indian Institute of Food Processing Technology School of Planning and Architecture, Bhopal, Bhopal Chhattisgarh Swami Vivekanand Technical University, Bilai Banaras Hindu University, Varanasi Anna University, Chennai Shri Mata Vaishno Devi University, Katra Katra North Eastern Regional Institute of Science and Technology National Institute of Technology Karnataka Surathkal., Mangaluru National Institute of Technology, Rourkela, Rourkela Indian Institute of Information Technology, Allahabad, Prayagraj National Institute of Technology, Warangal, Telangana National Institute Of Technology, Silchar, Silchar National Institute of Technology, Tiruchirappalli National Institute of Technology, Patna Patna Dr B R Ambedkar National Institute of Technology Jalandhar, Jalandhar National Institute of Technology Agartala, Jirania

ललितकला

ललितकला अभ्यासक्रम (Fine Arts Courses)

आवश्यक पूर्व तयारी

चित्रकला ग्रेड परीक्षा-

१. एलिमेंट्री (वस्तुचित्र, स्मरणचित्र, संकल्पचित्र, भूमिती व अक्षरलेखन)
२. इंटरमिजिएट (स्थिरचित्र, स्मरणचित्र, संकल्पचित्र, डिझाईन, भूमिती व अक्षरलेखन)

दहावी प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम	दहावी/ बारावी पदविका अभ्या. (Dip.Cours)	पदविका अभ्यासक्रम घेणाऱ्या संस्थांची नावे	पदवी अभ्यासक्रम (Degree courses)	प्रवेश प्रक्रिया	संस्था
<ul style="list-style-type: none"> • अॅपरल डिझायनिंग • फोटोग्राफी • कमर्शियल • आर्ट • ड्राइंग अँड पेंटिंग • स्कल्पचर अँड मॉडेलिंग • क्लोदिंग एम्ब्रोईडरी • टेक्सटाईल डिझाईनिंग • सिरॅमिक अँड पॉटरी डिझाईनिंग • 3D अॅनिमेशन 	<ul style="list-style-type: none"> • डी.टी.पी • फोटोशॉप • अॅनिमेशन • इंटरियर डेकोरेशन • सुईंग टेक्नॉलॉजी • आर्किटेक्चर • स्कल्पचर अँड मॉडेलिंग 	<ul style="list-style-type: none"> • MSBVE (महाराष्ट्र स्टेट बोर्ड ऑफ वोकेशनल एज्युकेशन) • DVET (डायरेक्टर ऑफ व्होकेशनल एज्युकेशन अँड ट्रेनिंग) • YCMOU (यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ) • IGNOU (इंदिरा गांधी नॅशनल ओपन युनिव्हर्सिटी) 	<p>बॅचलर ऑफ डिझाईनिंग (B.Des)</p> <ul style="list-style-type: none"> • इंडस्ट्रियल डिझायनिंग • व्हिज्युअल कम्युनिकेशन डिझायनिंग • मोबिलिटी अँड व्हेईकल डिझायनिंग • टेक्सटाईल डिझायनिंग • इंटरॅक्शन डिझायनिंग <p>बॅचलर ऑफ फॅशन टेक्नॉलॉजी (B.F.Tech)</p> <ul style="list-style-type: none"> • लेदर डिझाईन • फॅशन डिझाईन • अॅक्सेसरी डिझाईन • टेक्स्टाइल डिझाईन • नीटवेअर डिझाईन • फॅशन कम्युनिकेशन • अॅपरल प्रोडक्शन <p>बॅचलर ऑफ आर्किटेक्चर (B.Arch)</p> <p>बॅचलर ऑफ फाइन आर्ट्स (BFA)</p> <ul style="list-style-type: none"> • मेटलवर्क, • इलस्ट्रेशन • टायपोग्राफी • एक्झिबिशन 	<p>प्रवेशपरीक्षा : NID Design Aptitude Test (NID DAT) वेबसाईट: https://admissions.nid.edu</p> <p>Stage 1 : 100 गुण (3 तास)</p> <p>Stage 2 : स्टुडिओ टेस्ट व मुलाखत</p> <p>अनुदानित संस्था : आयआयटी इन्स्टिट्यूट ऑफ डिझाईन (आयडी)</p> <p>कालावधी : 4 वर्षे</p> <p>कॅम्पस : आयआयटी मुंबई, आयआयटी गुवाहाटी, आयआयटी हैदराबाद, आयआयटीडीएम, जबलपूर</p> <p>पात्रता: 12 वी / (10+2) स्तराचे अभ्यासक्रम</p> <p>प्रवेशपरीक्षा : Under graduate Common Entrance Examination for Design (UCEED)</p> <p>वेबसाईट: www.uceed.in</p> <p>Part A: 240 गुण(2.30 तास)</p> <p>Part B: 60 गुण(30 मिनिटे)</p> <p>कालावधी : 5 वर्षे</p> <p>पात्रता: 12वी सायन्स (PCM)</p> <p>प्रवेश परीक्षा :</p> <p>1. नॅशनल अॅडिटिव्ह टेस्ट फॉर आर्किटेक्चर (NATA)</p> <p>Part 1: 125गुण (135मिनिटे)</p> <p>Part 2: 75गुण (45मिनिटे)</p> <p>वेबसाईट: https://www.nata.in/</p> <p>2. जॉइंट एंट्रन्स एक्झामिनेशन (JEE (Main)) पेपर 2</p> <p>वेबसाईट: https://jeemain.nta.nic.in</p>	<ul style="list-style-type: none"> • एम.आय.टी इन्स्टिट्यूट ऑफ डिझाईन, पुणे • सृष्टी इन्स्टिट्यूट ऑफ आर्ट डिझाईन अँड टेक्नॉलॉजी, बंगलोर • सीईपीटी (CEPT) युनिव्हर्सिटी, अहमदाबाद • आय.एस. डी. आय. स्कूल ऑफ डिझाईन अँड इनोव्हेशन परेल, मुंबई • सिम्बॉयसिस इन्स्टिट्यूट ऑफ डिझाईन, पुणे • युनाइटेड वर्ल्ड इन्स्टिट्यूट ऑफ डिझाईन, गांधीनगर • डीएसके इंटरनॅशनल स्कूल ऑफ डिझाईन, पुणे • पर्ल अकादमी (जयपूर, मुंबई, नोएडा, दिल्ली) • एन. आय. डी (नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ डिझाईन) <p>अनुदानित संस्था:</p> <ul style="list-style-type: none"> • सर जे.जे. स्कूल ऑफ आर्ट्स, मुंबई • सर जे.जे. स्कूल ऑफ अप्लाइड आर्ट्स, मुंबई • गव्हर्नमेंट स्कूल ऑफ आर्ट, औरंगाबाद • गव्हर्नमेंट स्कूल ऑफ आर्ट - नागपूर <p>विना अनुदानित संस्था :</p> <ul style="list-style-type: none"> • रचना संसद कॉलेज ऑफ अप्लाइड आर्ट अँड क्राफ्ट, मुंबई • भारती विद्यापीठ कॉलेज ऑफ फाईन आर्ट, पुणे • पद्मश्री डॉ. डी.वाय.पाटील कॉलेज ऑफ प्लाइड आर्ट अँड क्राफ्ट, पुणे • बी.एस.बांदेकर कॉलेज ऑफ फाईन आर्ट्स, सावंतवाडी • विवा इन्स्टिट्यूट ऑफ अप्लाइड आर्ट, विरार <p>बॅचलर ऑफ डिझाईनिंग (B.Des)</p> <ul style="list-style-type: none"> • इंडस्ट्रियल डिझायनिंग: (प्रॉडक्ट, फर्निचर, इंटरियर, सिरॅमिक अँड ग्लास) • टेक्सटाईल डिझायनिंग अँड एॅपरल कम्युनिकेशन डिझायनिंग : (अॅनिमेशन, एक्झिबिशन, फिल्म अँड व्हिडिओ कम्युनिकेशन, ग्राफिक)

संरक्षण शाखा

सातवी/ आठवी / दहावी / बारावी नंतरचे अभ्यासक्रम	प्रवेश प्रक्रिया	पदवी अभ्यासक्रम (D. Cour./पदव्युत्तर	प्रवेश प्रक्रिया
महाराष्ट्रात ३९ सैनिकी शाळा आहेत. त्यांपैकी औरंगाबादची सैनिकी सेवापुर्व शिक्षण संस्था (Services Preparatory Institute,SPI) साताऱ्यातील सैनिक स्कूल आणि पुण्याची श्री शिवाजी प्रिपरेटरी मिलिटरी स्कूल (SSPMS) या अधिक प्रसिद्ध आहेत. ३९ शाळांपैकी तीन कायम विनाअनुदित असून, पुण्यातली एक शाळा खासगी आहे. मुलींसाठी एकूण तीन सैनिकी शाळा आहेत. ३२ मुलांच्या शाळांना आणि तीन मुलींच्या शाळा आहेत.		National Defence Academy, Pune To know details of NDA, please visit www.nda.nic.in	XII Clear the UPSC exam and 5-day Service Selection Board interview, Pass your medicals
सैनिकी सेवापुर्व शिक्षण संस्थाSERVICE PREPARATORY INSTITUTE AURANGABAD, AURANGABAD (BOYS) (Only unmarried male candidates can apply) सैनिकी सेवापुर्व शिक्षण संस्थाSERVICE PREPARATORY INSTITUTE, NASIK (GIRS). Only unmarried female candidates can apply. Height: 152 cms Weight: 43 Kg. Eye sight: 6/6 in a distant vision chart with better eye and 6/9 in worse eye.	Candidates studying in 10th standard of State/ CBSE/ICSE or equivalent pattern with English, Physics, Chemistry (or General Science) and Mathematics as subjects are eligible to appear for the SPI Entrance Examination. Submit SPI Application Form Online only. Written test of single question paper in English will have 150 questions in two parts. Time allotted is 3 hrs. Interview by Board/Selection Committee.	Indian Military Academy, Dehradun (The duration of training is 1 ½ years for IMA) (Age Limit. 20 to 27 years)	Pass the Combined Defence Services Exams, clear the SSB, be medically fit and join IMA BE/B Tech in notified streams can also join IMA in the Technical Graduate Course. 12th with Physics, Chemistry and Maths JEE Mains 70% Aggregate Marks in 10+2 Exam(PCM) JEE Main & MHT-CET Entrance Exam Based
श्री शिवाजी प्रिपरेटरी मिलिटरी स्कूल (SSPMS), सातारा	Admission is granted to Class I,II,III,IV,V,VI,VII,VIII, and IX for which applicant should be 5+,6+,7+,8+, 9+,10+, 11+, 12+,13+ years of age respective on 1st June of the year.	Officer Training Academy, Chennai Officer Training Academy, Gaya:	In your final year of Graduation, you need to pass the Combined Defence Services Exams, clear the SSB, be medically fit and join IMA as a Direct Entry if you come in
The Rashtriya Indian Military College (RIMC), is an Inter Service Category 'A' establishment, administered through the Army Training Command (ARTRAC) under the aegis of the Ministry of Defence (mod)	Approximately 25 cadets are admitted every six months. Candidates should not be less than 11½ years of age or must not have attained the age of 13 on 01 (Jan) or 01 (July) of the Term they join in. Admissions are made to Class VIII only. The candidate must be studying in Class VII or have passed Class VII from a recognised school at the time of joining. Application forms are to be submitted to the respective State Governments. Candidates are selected on the basis of their performance in an All India Entrance Examination held twice a year comprising a written examination of question papers in English (125 Marks), Mathematics (200 Marks) and General Knowledge (75 Marks). Successful candidates are called for Viva-Voce test (50 marks).	CME, Pune Military College of Telecommunication Engineering MCTE, Mhow The Military College of Electronics and Mechanical Engineering MCEME, Secunderabad Indian Naval Academy The Indian Naval Academy is the defence service training establishment for officer cadre of the Indian Naval Service and the Indian Coast Guard, located in Ezhimala, Kannur district, Kerala.	merit. University Entry Scheme is for those of you who wish to apply for Army in Pre-Final/Final Year of Engineering. Apply for the Indian army under the technical entry scheme(TES 10+2) applicants are required to fill only the common rank list (crl) rank obtained in the jee mains 2021 for b.e/b. Tech course in the application form. 12th with Physics, Chemistry and Maths 5 day Service Selection Board (SSB) interview process based on the rank obtained in JEE-Mains SSB process consists of two steps Step I - Screening Test : Officer Intelligent Rating Test (OIR) and Picture Perception and Discussion (PPDT) Test in which candidates are tested for general aptitude, reasoning and intelligence
Rashtriya Military schools (RMS) RMS CHAIL https://www.rashtriyamilitaryschools.edu.in/rmschail.html RMS BENGALURU https://www.rashtriyamilitaryschools.edu.in/rmsbengaluru.html RMS AJMER https://www.rashtriyamilitaryschools.edu.in/rmsajmer.html RMS BELGAUM https://www.rashtriyamilitaryschools.edu.in/rmsbelgaum.html RMS DHOLPUR https://www.rashtriyamilitaryschools.edu.in/rmsdholpur.html	Common Entrance Test for admission to Class VI and IX is held in December "ADMISSION TEST". For admission to Class VI a candidate should not be less than 10 years and more than 12 years of age as on 31 March of the year of admission. For admission to Class IX a candidate should not be less than 13 years and more than 15 years of age as on 31 March of the year of admission.	1. B.Tech Applied Electronics and Communications Engineering Seats: 149; Duration: 4 years 2. B.Tech Mechanical Engineering Seats: 90 ; Duration: 4 years 3. B.Tech Electronics and Communication Engineering Seats: 60 ; Duration: 4 years ETC. Indian Air force Academy	Step II- consist 4 test 1) Psychological Testing 2) Personal Interview 3) Ground Tasks Officer (GTO) Testing and 4) Conference Round 10+2 schooling, joining the IAF into the officer cadre, your initial training as a cadet will be at National Defence Academy (NDA), followed by training at Air Force Academy. If you are joining the IAF as an airmen, your training as a cadet will be at Airmen Training School (ATS) Belagavi

---

संयुक्त राष्ट्रांच्या (UN) अंदाजानुसार भारताची लोकसंख्या 142.86 कोटींच्या पुढे गेली आहे. त्यापैकी १५ ते २९ वयोगटातील लोकसंख्या ४५% तर १५ ते ५९ वयोगटातील लोकसंख्या ५८.५% इतकी आहे. परंतु केवळ ५% मनुष्यबळ कुशल मनुष्यबळ आहे. जगातील सर्वात जास्त युवकांची संख्या असलेल्या आपल्या भारत देशातील युवा वर्गाला त्यांची आवड, क्षमता लक्षात घेऊन त्यांना चांगल्या गुणवत्तेच्या शिक्षणाच्या संधी उपलब्ध करून देणे गरजेचे आहे.

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था,पुणे